

Якщо учнів у класі багато, то вчитель по закінченню відведеного на цей етап роботи часу пропонує всім повернутися на свої місця і, передаючи уявний мікрофон, просить кожного відповісти на запитання: Яка задача вам найбільше сподобалась або запам'яталася? І чиєю виявилася ця задача, підніміть руку? Це враховується під час оцінювання учнів.

Наприклад. Під час вивчення письмового додавання і віднімання багатоцифрових чисел вдало можна користуватись прийомом "Свої приклади".

Діти, які мають високий та достатній рівень знань отримують на попередньому уроці завдання: підготувати інформацію, де в житті ми зустрічаємось (в яких професіях) з додаванням і відніманням багатоцифрових чисел. Для зацікавленості учнів можна використати ребуси.

Діти назвали професії, в яких застосовуються додавання і віднімання багатоцифрових чисел, а саме: статистик, географ, інженер, економіст, банкір та інші, та навели приклади задач з цими професіями.

Наведення своїх прикладів з однієї сторони розширює пізнання учнів про різні професії, а з другої – сприяє повторенню додавання і віднімання багатоцифрових чисел.

Наступна частина системи роботи вчителя це добірка системи завдань для повторення з обґрунтуванням мети цих завдань. Для здійснення такої роботи потрібно проаналізувати труднощі та помилки учнів, для якої теми цей матеріал є опорним.

Так, вивчаючи у третьому класі усне ділення двоцифрового числа на двоцифрове, слід виробити міцні усні навички, бо вони є опорним матеріалом для письмового ділення багатоцифрових чисел на одноцифрове нерозрядне число. Якщо у третьому класі учні міцно засвоять цей матеріал, то у четвертому їм легше буде добирати цифру частки.

Аналізуючи помилки під час письмового ділення на двоцифрове розрядне число, у підручнику третього класу не розглядається такий спосіб ділення (80:20; 80 це 8 дес., 20 це 2 дес. 8 дес. поділити на 2 дес. буде 4), тому що під час письмового ділення з остачею на кругле число можуть бути помилки виду $34260:70 = 489$ (ост. 3).

Отже, система роботи вчителя із забезпечення повторення математичного матеріалу повинна сприяти підвищенню рівня математичних досягнень учнів, активізувати їх мислення, вихованню їх самостійності, організованості. Зазначене може бути доведене у подальших наукових дослідженнях.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Гін А.О. Прийоми педагогічної техніки. – Луганськ: СПД Резніков В.С., 2007. – 100 с.
2. Ніколаєнко Л.Д. Питання методики повторення. – К.: Рад. школа, 1968. – 119 с.
3. Програма для середньої школи. 1 – 4 класи. – К.: Початкова школа, 2006. – 432 с.

УДК 373.5:53:159.955 (043)

В.В. Чернявський

ОСОБЛИВОСТІ ЗАПРОВАДЖЕННЯ КРЕДИТНО-МОДУЛЬНОЇ СИСТЕМИ ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ У МОРСЬКИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

У статті розглянуто досвід запровадження кредитно-модульної системи організації навчального процесу у Херсонському державному морському інституті і досліджено особливості її функціонування у морських навчальних закладах.

In the article experience of introduction is considered credit-module systems of organization of educational process in the Kherson state marine institute and the features of its functioning are investigational in marine educational establishments.

Факт приєднання України до Болонського процесу у травні 2005 року під час чергової зустрічі міністрів освіти європейських країн у Норвегії однозначно і беззаперечно визначив основний напрям розвитку освіти нашої країни і її інтеграцію в єдиний європейський освітній простір. Враховуючи високий рівень вимог до країн-претендентів на приєднання до Болонської угоди, цій події в Україні передувала значна робота як на законодавчому полі вищої освіти, зокрема у травні 2002 р. вступив у дію Закон України “Про вищу освіту”, який спрямований на демократизацію, автономність і відповідність європейським стандартам українських вищих навчальних закладів, так і на рівні окремих ВНЗ, що згідно з рішенням колегії Міністерства освіти і науки від 24 квітня 2003 р. “Про проведення педагогічного експерименту щодо запровадження кредитно-модульної системи організації навчального процесу у вищих навчальних закладах III-IV рівня акредитації” були залучені до вивчення принципів Болонської декларації і дослідження можливості їх реалізації в умовах української вищої освіти. До цього експерименту було залучено більш як 50 державних навчальних закладів, а також значна кількість вузів інших форм власності.

Особливо важливим вихід у європейський освітній простір є для морських навчальних закладів. Це обумовлено наступними чинниками:

- у зв'язку з невеликою кількістю суден українських компаній значна частина випускників морських закладів освіти України орієнтується на закордонний ринок праці;
- уніфікація освіти надасть можливість морським вузам, по-перше, надавати освітні послуги громадянам інших держав, де морська освіта менш розвинена або ж значно дорожча, і навпаки, а по-друге, запровадити в дію значну кількість програм з обміну досвідом з іншими морськими навчальними закладами.

Одним із таких морських вузів, що взяв участь в експерименті щодо запровадження кредитно-модульної системи організації навчального процесу, є Херсонський державний морський інститут.

Враховуючи, що терміни проведення експерименту були встановлені 2003-2008 роки, а також той факт, що запровадження кредитно-модульної системи організації навчального процесу розпочалося лише з вересня 2004 року, говорити про якісь остаточні результати дослідження ще рано. Але у квітні 2005 р. на базі Херсонського морського інституту науково-методичною комісією “Судноводіння і енергетика суден” було проведено семінар представників українських морських ВНЗ, що дало нам можливість висвітити деякі попередні результати експерименту, а також особливості впровадження кредитно-модульної системи у морських навчальних закладах.

Метою нашої роботи стало дослідження особливостей впровадження кредитно-модульної системи організації навчального процесу у морських навчальних закладах.

Для запровадження кредитно-модульної системи організації навчального процесу Херсонським державним морським інститутом попередньо були вирішені наступні завдання:

- уточнення і коректура структурно-логічних схем підготовки фахівців за усіма спеціальностями;
- розробка навчальних програм дисциплін, що формуються як сукупність залікових кредитів;
- реорганізація навчального процесу з урахуванням змін у навчальних програмах і вимог кредитно-модульної системи;
- коректура педагогічного навантаження викладачів та введення кураторів індивідуальних програм навчання.

Серед основних моментів, що вплинули на виконання зазначених завдань і пов'язані зі специфікою морської освіти, відмітимо наступні:

- досить значна протяжність практичної підготовки курсантів, наприклад, мінімальний плавальний ценз судноводія для отримання робочого диплому складає 12 місяців, при чому терміни перебування курсанта на плавальній практиці можуть сягати 9 місяців без заходу в порти України. А це, по-перше,

призводить до значних відмінностей в індивідуальних графіках навчального процесу в окремих курсантів, а по-друге, вимагає значної попередньої консультативної роботи керівників практики щодо завдань, які курсант має виконати під час практики;

- необхідність варіювання навчального навантаження курсанта на певних етапах навчання у зв'язку з необхідністю проходження ним додаткової практичної підготовки у тренажерних центрах. Це пов'язано з тим, що отримання робочого диплому, який видається під контролем Інспекції з питань підготовки та дипломування моряків, крім виконання вимог освітньо-професійної програми відповідної спеціальності, потребує ще й додаткової тренажерної підготовки, пов'язаної особистим виживанням, безпекою судноплавання і т.д.;
- необхідність збільшення акценту на вивченні англійської мови і морської термінології, орієнтуючись на закордонний ринок праці і враховуючи, що частина курсантів проходить практику на суднах іноземних компаній в англійськомовному середовищі;
- оскільки діюче навігаційне обладнання і морські тренажери є досить коштовними і деякі є лише в єдиному екземплярі (наприклад, діюча автоматична ідентифікаційна система – АІС, радіолокаційні станції нових модифікацій тощо), то це вимагає індивідуального підходу до виконання практичних робіт і врахування цього при складанні індивідуальних графіків роботи;
- досить часто до викладання спеціальних дисциплін запрошуються провідні фахівці галузі морського транспорту (капітани, фахівці портів, лоцманських служб тощо), а це вимагає гнучкого підходу до навчального плану і строків викладання певних навчальних дисциплін.

Враховуючи зазначені моменти і вимоги кредитно-модульної системи, в Херсонському державному морському інституті були внесені наступні корективи до організації навчального процесу в порівнянні з традиційною схемою “навчального семестру і курсу”:

- у результаті аналізу кількості кредитів, що припадає на вивчення різних дисциплін кожен навчальний семестр був розділений на два підсеместри. Це дало можливість, по-перше, більш гнучко підходити до складання індивідуального плану курсантів, а по-друге, залежно від конкретних умов, варіювати навчальне навантаження або ж навантаження з того чи іншого предмета по під семестрах;
- атестація курсантів проводиться за результатами модульних контрольних робіт, кількість яких залежить від кількості кредитів на дисципліну і її змісту, але не менше двох, оскільки вважаємо, що самостійна робота також повинна бути оцінена. Графік модульного контролю складається кафедрою з кожної дисципліни, а узагальнюється по факультету і контролюється деканатом. Таким чином, відхід від планової сесії робить навчальний процес більш гнучким, але не менш контрольованим;
- у випадку, якщо курсант на протязі двох підсеместрів (тобто цілого семестру) виконав вимоги навчального плану не в повному обсязі і має заборгованість з певних дисциплін, то по закінченню другого підсеместру йому надається можливість протягом неділі доопрацювати необхідну практичну частину предметів і скласти відповідно заліки чи іспити.

Якщо говорити про систему оцінювання навчальних досягнень студентів, то можна відмітити, що існує два принципово різних підходи:

- оцінка за змістовний модуль виставляється шляхом сумування балів, отриманих за різні види роботи та модульні контролі знань з подальшим переводом отриманих балів у відповідну шкалу (національну або ECTS);
- загальна оцінка визначається як середньозважена від отриманих оцінок протягом змістовного модуля.

Відмітимо, що, на нашу думку, для морського навчального закладу більш прийнятною є другий підхід, і, у першу чергу, це стосується предметів спеціального циклу, що включають питання безпеки мореплавства, навігаційного обладнання і т.д., оскільки кожна така тема повинна бути обов'язково опрацьована і оцінена. Тому при оцінюванні ми користуємось традиційною національною шкалою, яка фактично відповідає європейській кредитно-трансферній та акумулюючій системі, а саме:

За шкалою ECTS	За національною шкалою
A	5 (відмінно)
BC	4 (добре)
DE	3 (задовільно)
FX	2 (незадовільно) з можливістю повторного складання)
F	2 (незадовільно) з обов'язковим повторним курсом)

За результатами проведення педагогічного експерименту і запровадження кредитно-модульної системи організації навчального процесу у Херсонському державному морському інституті можна зробити наступні висновки:

- методологія процесу навчання курсанта в кредитно-модульній системі полягає у його переорієнтації з лекційно-інформативної на індивідуально-диференційовану, особистісно орієнтовану форму та на організацію самоосвіти, що є позитивним для морських навчальних закладів, специфіка яких полягає у значно більшій ролі індивідуальної та самостійної роботи;
- більш гнучкий підхід до організації навчального процесу дає можливість врахувати особливості морської освіти, пов'язані з курсантською практикою, а також із запрошенням на викладання спеціальних дисциплін фахівців з флоту тощо;
- складання індивідуального графіка роботи курсанта дає можливість для врахування його індивідуальних здібностей, робить його навчання більш диференційованим, але контрольованим і підзвітним.

Поряд з тим, слід відмітити, що на сьогодні ще не розроблено єдиної загальноприйнятої нормативної бази кредитно-модульної системи, у зв'язку з чим підходи до запровадження даної системи у різних вузах дещо відрізняються, не розроблено навчально-методичних комплексів дисциплін, що відповідали б її вимогам, а також на сьогодні поки не завершено експеримент і зроблено лише один випуск, тому ще не можна з достатньою мірою вірогідності робити висновки про більшу ефективність кредитно-модульної системи у порівнянні з традиційною системою освіти стосовно якості підготовки морських фахівців. Це може бути зроблене у подальших наукових розвідках.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Перелік необхідних умов для запровадження кредитно-модульної системи організації навчального процесу у навчальних закладах III – IV рівнів акредитації/ Додаток до Рішення колегії Міністерства освіти і науки України від 24.04.2003 р. Протокол № 5/5-4.
2. Програма проведення педагогічного експерименту щодо запровадження кредитно-модульної системи організації навчального процесу у вищих навчальних закладах III-IV рівнів акредитації/ Додаток до Наказу МОН України № 48 від 23.01.2004 р.